Štev. 11. Leto LXVI. V Ljubljani, 18. marca 1926. Poštnina plačana v gotovini.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna štev. 1·50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana" ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2·50 od petit vrste. Inseratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Pismo iz Bačke k našemu pokretu.

Odžaci (Bačka), 12. III. 1926.

Dragi druže!

Slovenski učitelji su najlepšim namerama i najvećom spremom ušli u redove jugoslavenske učiteliske organizacije. Predugo su trpjeli da im drugi nameću politiku, koja nije bila ni njihova ni učiteliska.

Vi i opet prvi kompaktno poderaste mrežu, koja je pretila da potpuno uguši učitelisku organizaciju, i da odbije i posliednjeg idealista od nje. Za žaliti je što se taj prelom nije dogodio, još za vreme izbora kada bi ovakov gest značio — heroistvo. Međutim i sada je dobro došao.

Po mome mišljenju najveća nesreća naše organizacije jesu prilike u Hrvatskoj, koje su toliko pokvarene i rastrovane i gde je obe strane učinjeno tako mnogo nekolegijalnih, pa političkih i taktičkih grešaka, da je postalo nemoguće, da se organizacija celog jugoslovenskog učitelstva za te prilike eksponira ni pod vidom obrane valjanih i zaslužnih nacionalnih radnika ni inače.

Jer gde prevladaju strasti i politički razlozi tu je teško ustanoviti gde je granica općih interesa, a gde lične koristi, gde interes domovine, a gde partijski.

Ustrajte na tom putu i ne ustručavajte se do kraja izvesti sve konzekvence, jer onda možete biti uvereni u potporu većine učitelja.

Drugovi, treba vam čestitati!

Jurković.

Za našo stanovsko moralo in ugled.

Naša stanovska morala in ugled sta tekom zadnjih let vedno padala in padala tako, da smo prišli že na ničlo in marsikje tudi pod nio. Tega dejstva ne more tajiti nikdo in nespametno bi bilo ga olepševati in pred njim zapirati oči.

Vzrokov, da je prišlo tako daleč, je več in o vsakem bi se lahko napisali dolgi članki. Jaz jih delim v dva dela: v zunanje in notranje; v krivdo drugih in v našo lastno.

Krivda drugih je, da so nas izrabljali v svoje strankarsko politične namene in nas izrabljajo še sedaj. V tem so grešile vse stranke in grešijo še sedaj.

Naša krivda je pa ta, da smo se dali izrabljati ne samo kot posamezniki, ampak tudi kot stan. In ta naš greh je velik, mnogo večji, kakor se navadno misli. Tega našega velikega greha ni krivo samo bivše vodstvo, ampak še v večji meri članstvo samo, ki je gazilo za dosegoče tudi često samo navideznih in trenutnih gmotnih dobrin, vsa načela in temelje, na katerih sta slonela naša stanovska morala in ugled. Pri tem ne pomaga noben izgovor, da so bile take in take prilike in da ni bilo možno drugače postopati. Ako bi bili ostali na višku stanovske morale, bi nas ne bile smele zapeljati iz naše ravne poti nobene razmere in pritisk, pa če so bile še tako zapeljive in vabljive. Tako so pa padali v nastavljene mreže posamezniki in število teh posameznikov se je večalo in večalo tako, da danes lahko z vso upravičenostjo govorimo o propali stanovski morali med celim stanom.

Pa poglejmo!

Prejšnje čase je bilo nas sram, da bi se šli predstavit pri kompetencah za kako službeno mesto posameznim funkcionarjem prosvetne uprave. Ako je to storil kak posameznik pod silo življenskih razmer (ki so bile često mnogo težje nego so današnje), je to skrival kot nekaj nečastnega. Drugi so ga obsojali in so govorili o pritiskanju kljuk.

In danes?

Danes se oblazi vse mogoče politično-strankarske faktorje, katerih režim je slučajno na krmilu ter se berači za mesta. In koliko posredovani strankarsko-političnih, osebnih in prijateljskih se zgodi, predno pride do take osebnosti, katera bi res lahko posredovala! Da bi šel kdo k predstavnikom prosvetne uprave, ali pa se obrnil direktno in samo na organizacijo, to mu ne pride niti na misel. Saj kažejo žalostne izkušnje, da več zaleže pritiskanje kljuk celo pri ženah posameznih političnih činiteljev in poslancev, kakor pa še taka kvalifikacija in službena doba. In danes ti pritiskači kljuk neženirano povedo, da so bili tam in tam v tej zadevi in so dobili od tega in onega tajnika politične organizacije taka in taka zagotovila.

Kakšno je poklicno delo v šoli in kakšno je prosvetno delo izven nje, po tem ne vpraša nihče več ob takih prilikah, niti vrhovna prosvetna uprava, še mani pa seveda posredovalci sami.

Tako se vrši demoralizacija našega stanu že nekaj let, tako se ruši naš stanovski ugled in tako se zavaja učitelstvo, da ne posveča vseh svojih sil poklicnemu delu v šoli in prosvetnemu izven nje.

To je pa veliko zlo ne samo za naš stan, ampak tudi za šolo kot tako. Ta demoralizujoči proces pa tudi prav nič ne koristi političnim strankam, ker navidezni trenutni uspehi posameznikov odbijajo trajno številne dobre ideine pristaše. Stranka morda trenotno pridobi in naveže nase enega pristaša često dvomljive vrednosti, izgubi pa deset dobrih somišljenikov, čeprav vedno ne tolčejo na veliki boben in ne silijo povsod v ospredje.

Dobro se zavedamo, da propadanje stanovske morale izvira iz vojnih, zlasti pa še iz povojnih razmer, ki so močno zrahljale vse temelje principom prejšnjega življenja in udejstvovanja, ali jih pa celo docela uničile. Ta rak-rana na našem stanovskem telesu obstoja že leta in leta ter se je večala in večala tako, da je dosegla strašen obseg in prodrla prav do mozga. To je treba posebej povdariti ravno vsled tega, ker mnogi najvneži trdijo, da sta naš stanovski ugled in morala padla šele letos na dan sprejetja Deklaracije. **Takrat sta bila že davno na tleh** in če jih bo možno kaj dvigniti, ju more in mora dvigniti le udejstvovanje in dosledno izvajanje načel, na katerih sloni Deklaracija.

Treba bode mnogo doslednega dela in truda predno ozdravimo to rak-rano. Zakaj boriti se danes proti zlu, se pravi plavati naravnost proti mogočnemu toku razmer, ki drve z nami — v pogubo. Toda kljub temu ne smemo več odlašati in se izogibati boju. Saj smo bili že itak predolgo ravnodušni in smo mirno gledali, kako se nam uničujejo največje moralne dobrine našega stanu. **Začeti moramo najprej sami pri sebi.** Komur je kaj na lastnem osebnem ugledu, komur je količkaj pri srcu dobrobit lastnega stanu in šole, ta ne bode stopil za dosego svojega cilja na ono tako poniževalno in opolsko pot, po kateri je hodila zadnja leta velika večina našega učitelstva.

Obenem pa moramo prav odločno apelirati na našo prosvetno upravo, da se drži pri oddaji službenih mest strogo principov, za katere nam jamči zakon, da službe oddaja le na podlagi razpisov ter odločno zavrne vsak partijski pritisk. **Če zahtevate od učitelstva, da vzgaja značaje, ne dajajte mu povoda, da postane samo neznačajno** ter išče nemoralnih sredstev za dosego cilja!

Od vseh političnih strank, katerim je res kaj do šole in našega stanu, pa upravičeno pričakujemo, da ne bodo uporabljale med nami dosedanjih metod, katere ne koristijo ne nam, ne njim. Stanovsko zavedno in moralno visoko stoječe učitelstvo je najboljša in najtrajnejša opora tudi pošteni politični stranki.

—ski.

IVAN ŠMAJDEK:

Ali moremo biti za Deklaracijo?

Svrha Udruženja je po čl. 2.: »Cilj je Udruženja, da udruženom snagom svih učitelja naše Kraljevine radi na napretku osnovne nastave i narodnoga prosvećivanja; da nastoji oko učvršćivanja duhovnog jedinstva svih delova našega naroda i štiti moralne i materijalne interese učitelstva.«

Ta člen nam popolnoma jasno pove, kakšni cilji so bili ustanoviteljem pred očmi, ko so ustanavljali ponosno zgradbo našega Udruženja. V tem členu, kakor tudi v ostalih ne najdemo najmanjšega sledu o politiki, ki daje našim slovenskim deklarantom povod govoriti o depolitizaciji Udruženja.

I.

Ideina kriza je nastala v organizaciji vsled tega le pri tistih članih UJU, ki niso poznali člena 2. in vsled tega tudi ne svrhe našega Udruženja, ali pa dotičniki načelnega programa UJU ne spoštujejo več.

II.

Vse učitelstvo ima gotove skupne interese, med te bi šteli socialne in pravne; pod nobenim pogojem pa ne moremo pristati trditvi deklaracije, da ima vse učitelstvo, brez razlike, skupne tudi duhovne interese. Ali niso bili ravno duhovni interesi podlaga diferenciacije učitelstva v pretekli dobi? V sedanji državi pa posebno ni mogoče akcentirati v tem oziru stališča deklaracije. V pravnem in socialnem oziru je pa vodstvo organizacije storilo vse, kar je bilo največ storiti mogoče in to ravno največ s pomočjo vseh napredniih, šoli in učitelstvu prijaznih strank, v prvi vrsti demokratske stranke. Ali ni njih zasluga, da je učitelstvo danes kolikortoliko trdno, da je njega družabni in socialni ugled enak vseh državnih uslužbencev, kar pred prihodom v našo državo ni bilo?

Depolitizacijo šolstva odobruje brez izjeme vse učitelstvo a žal, da ravno učitelstvo in tudi še kdo drugi nima te moči, ki bi preprečila raznim političnim strankam udejstvovati svoj šolsko-politični program. Razpravljanje o tem je skoro prazno besedičenje.

Dolžnost stanovske organizacije pa je, da je v dobrih odnošajih s tistimi strankami, katerih šolsko-politični program je šoli in učitelstvu najbližji, ker stranke ki imajo na svojem praporu zapisano, da mora biti šola poslušna gotovemu stanu, ne bodo naših zahtev in teženj nikdar priznale.

Učitelstvo je takoj po državnem ujedinjenju uvidelo, da mu je nujno potrebna samo ena stanovska organizacija in je posledica tega mišljenja izražena v dejstvu, da je skoraj 90% vsega učitelstva v UJU. Ostali gotovo ne čutijo potrebe ene same stanovske organizacije oziroma jim je vsaka organizacija odveč. Kakor vidimo in poznamo naše razmere, smo prepričani, da deklaracija nikogar od teh ne bode privedla v naše vrste.

Zato si pri obstoječem številčnem razmerju našega Udruženja do ostalega učitelstva lahko lastimo pravico, da zastopamo ves stan s polno odgovornostjo vsemu stanu. Organizacija mora vsled tega posvetiti polno pažnjo, da ne bodo posamezni nje člani in tudi nečlani izkoriščali politične okoliščine sebi v korist.

Skrajno je pogrešen v tem oziru prvi stavek člena X. deklaracije, ker odklanja direktno sodelovanje organizacije pri nameščanju, hoteč le braniti zakonite in moralne določbe, namesto **odločno** zahtevati, da se iste izvršujejo.

Tretja točka III. člena pa organizaciji celo nalaga dolžnost, zastopati le one interese in zahteve, ki so **nesporno** skupne vsemu stanu.

Iz te točke je razvidno, da stremi deklaracija za čim ugodnejšim stališčem napram vsakteri vladajoči politični stranki, ker ji gre pri tem le za materijalne dobrine, ne pa tudi za dobojevanje **načelne smeri** našega Udruženja.

Organizacija ne sme tedaj zastopati duhovnih interesov šolstva in učitelstva, ker ti gotovo niso nesporno skupni celemu stanu in nas ravno ti interesi stanovsko ne družijo. Ta dvojni duhovni interes se pa nanaša le na prilike **v Sloveniji**, ker so vsi drugi deli naše države boli strpljivi.

S četrto točko III. člena se odreka deklaracija tisti ideji, ki so jo imeli ustanovitelji UJU. Po tej bi organizacija ne smela poznati nobenih idej, ki niso last vseh članov, ali ki bi ustvarjala načelne pomislike proti vstopu v organizacijo. Dosedaj smo se organizovali pred vsem zato, da izvojujemo zmago gotovim idejam in radi te zmage smo se borili in delali, imeli do danes — lepe uspehe.

V smislu deklaracije pa vodi pot nazaj v preteklost mesto v bodočnost.

Z deklaracijo nam hočete celo preprečiti nacionalno-politično delovanje. Učitelji-idealisti, narodni borci, naj postanejo mrtve lutke, brez srca in brez čuta za narodni blagor. S tem oslabimo vso tradicijo naprednega učitelstva, ki je že od nekdaj stalo v prvih vrstah pri narodnih borbah in bilo prožeto radikalno sokolskega duha. Ali ni aksiom narodne prosvete danes, ko vsi naši sosedje vzgajajo svoj rod nacionalno, šovinistično, da nas bo le strogo narodna vzgoja rešila narodnega pogina v bodočnosti?

Točka 5. III. člena zahteva, naj se vzgojno prosvetna vprašanja rešujejo le v toliko, kolikor spadajo v okvir onih načel, na koja lahko pristanejo vsi člani, ne da bi prišli v konflikt s svojo zavestjo in svetovnim nazorom. Tako smo primorani prosvetna vprašanja zopet reševati s stališča suhega materijalizma, ne pa na podlagi idej in načel, ki jih zastopa učitelstvo, udruženo sedaj v UJU.

Šesta točka III. člena je v protislovju z IX. členom deklaracije, ki zahteva »ne toliko iz načelnih kot iz taktičnih razlogov«, da tovariši, stoječi na vodilnih mestih UJU, ne smejo biti strankarsko eksponirane osebnosti.

Tako se ne ščitijo državljanske pravice svojih članov in svoboda njih javnega udejstvovanja kakor začrtava 6. točka III. člena. Ali njih delo ni v interesu stanu, ali pa izvrševanje državljanskih pravic ni v okviru zakona?

III.

Ta člen pravi, »da je v vseh točkah izraženo bistvo onega, kar imenujemo stanovski pravec naše organizacije. Vsa zgodovina slovenskega učitelstva dokazuje, da je vsako oddaljevanje od te ravne smeri v naši stanovski politiki prineslo našemu stanu samo zlo. Zato smo odločeni ta pravec uveljaviti do zadnjih

Naročnike za 7. številko Zvončka nam javite zanesljivo do 20. t. m.

konsekvenc in odstraniti iz organizacije vse, kar bi mu nasprotovalo.«

Ta člen bi se imel glasiti:

Vsa zgodovina slovenskega učiteljstva dokazuje, da je vse, kar ima učiteljstvo danes ugodnega, plod dela tistih učiteljev borcev, ki so šli s svojimi načeli in idejami v ravni smeri proti cilju. Niso se strašili pri tem ne trpljenja, ne žrtev. Ako je danes en del učiteljstva vzpričo temu dejstvu pripravljen odstraniti iz organizacije vse, kar bi nasprotovalo meglenim idejam deklaracije, svobodno mu. Prihodnost bo pokazala! (Dalje prih.)

RADOSLAV KNAFLIČ:

Proglas-Deklaracija.*

(Dalje.)

4. Odkar smo v svoji novi državi rešeni nemškega jarma ter smo v Jugoslaviji postali s šolo vred državni, smo s šolstvom vred postali jugoslovanska državna in narodno-politična zadeva. Šolstvo ostane tudi v naprej odličen »politicum«, saj ga ne da niti država niti narod več iz svojih rok. Razpolitičenje ali nepolitičnost šolstva za sedaj ni mogoča. Ako bi naše šolstvo prenehalo biti državna in narodno-politična zadeva, bi mogla postati le še cerkveno-politična, morebiti celo po vzorcu starih časov ali pa boljševiška politična zadeva po vzorcu novih ruskih razmer, drugih činiteljev, ki bi se za sedaj za njo potegovali, ni, zato se mi dozdeva, da ponujamo z razpolitičenjem svoje šolstvo nepoklicanim na razpolago. Ako bi bil predlog za razpolitičenje šolstva izšel iz Slomškove zveze, bi se temu predlogu ne čudil tako, kakor se mu čudim sedaj, ko je izšel iz vrst naše stanovske organizacije.

5. Slomškov sodobnik dr. Prešeren je bil kot pesnik slaven, toda kot politik je bil pravi Slomškov brat, morebiti še celo manjši od njega. O njunem času se je bil namreč na jugu avstrijske države porodil in se na Hrvatskem povzpel na precej visoko stopnjo ilirski pokret, kojemu je bil vzvišen namen, ujediniti slovenski in hrvatski književni jezik pod geslom »Bog pomozi k našoj slozi!« Vsi slovenski pisatelji so bili k temu ujedinjenju povabljeni. Pesnik in pisatelj Stanko Vraz mu je pristopil z navdušenjem pod geslom »Iz národa za národ!«, toda dr. Prešeren se je obotavljal, Slomšek pa kolebal. Na Slovenskem ste med književniki nastali dve struji: Stanko Vraz za, Fr. Prešeren proti književnemu ujedinjenju. Prešeren se ni hotel ločiti od svojega goreniskega narečja, ker je bil zbog svojega omejenega političnega obzorja preveč zakopan v svoj goreniski krajevni separatizem. V tem jezikovem boju je s pomočjo Slomška in drugih zmagal on nad Stankom Vrazom, gojil je svoje gorenisko narečje še naprej kot književni slovenski jezik. Stanka Vraza pa je imenoval uskoka. Ta je deloval na to, da so se hrvatske besede prikrojevale tako, da so se bližale slovenskim, a slovenske hrvatskim, česar Prešeren ni hotel ter je v svojem nizkem narodno-političnem obzorju onemogočil zbližanje našega književnega jezika hrvatskemu, je povzročil njegovo rastoče oddaljevanje. Avstrijska vlada je tu spretno vmes posegla, izdala je naredbo, da izpiti naše mladine na hrvatskih srednjih šolah nimajo tostran Litve nobene veljave, s tem je bilo nadaljnje oddaljevanje slovenskega jezika od hrvatskega in obratno vzpostavljeno, ilirski pokret tostran Litve uničen, a jugoslovansko književno ujedinjenje tudi za prihodnost onemogočeno. Slomškova in Prešernova narodna nepolitičnost je jugoslovanstvu kulturno mnogo mnogo škodovala. Prešernova še mnogo več nego Slomškova: kajti z dosego svoje države je bila ta škoda odpravljena, ujedinjenje srbohrvatskega in slovenskega književnega narečja v en književni jezik pa je potisnjeno v daljnjo prihodnost.

6. Tudi cerkev zlasti učeča cerkev, to so papež, škofje in duhovniki ne zasledujejo namena razpolitičenja, saj ima papež v vsaki državi svojega poslanika. Ne morem se tu spuščati v natančnejša razmotrivanja te zadeve, omenim naj samo, da je bil od več stotin papežev samo eden Jugoslovan in še ta le problematičen, večina njih so bili Italijani, a le malo drugih narodnosti. Omenim naj še našega pesnika duhovnika Aškerca, ki se je pritoževal, da ni našel med svetniki v koledarju nobenega Slovenca, a ne zato, da bi jih ne bilo, nego zato ker v Rimu niso iz cerkveno-političnih ozirov še nobenega Slovenca svetnikom proglasili. Tam so tudi proti staroslovanskemu bogoslužju vedno zavzemali nasprotno stališče.

7. Razpolitičenje šolstva je pri nas prvi službeno napovedal naš novi naučni minister St. Radić. Tudi ruski boljševiki so razpolitičili šolstvo, ko so prevrgli ves državni red. Šolstvo so upregli v voz svoje nove politike, pretvorili so ga iz prejšnje v novo boljševiško politično zadevo. Po podobni preobrazbi diši tudi Radićev proglas: »Školu je treba depolitizovati.« On odstavlja v resnici vseučiliške profesorje i sreske šolske nadzornike itd., ki ne ugajajo njegovemu ukusu ter nastavlja druge, o kojih misli, da mu bodo povšeči. Ali je to razpolitičenje? Da, je! Toda takoj mu sledi novo upolitičenje, ta cela preobrazba pa ni nič druzega, nego ponovljeno političenje = politizacija šolstva. Tudi naš naučni minister nam z dejanji dokazuje, da je šolstvo politična zadeva. Njegova dejanja so v protislovju z njegovo trditvijo.

8. Izraz »šolstvo« obsega pojme šolsko upravo, vzgojo in poduk ter učiteljstvo. Na kaj se naj torej proglasov izraz »razpolitičenje« nanaša? Na upravo gotovo ne, kajti ta upravlja šolo kot državno in narodno-politično zadevo. Naravnost nezmiselno se mi zdi trditi, da je treba šolsko vzgojo in poduk razpolitičiti, potem bi ne smeli v šoli več učiti, da smo SHS eden ujedinjen narod, molčati bi morali o svojih neodrešenih bratih, postali bi izdajice, ne smeli bi več učiti, da so tudi Čehi, Poljaki, Rusi itd. Slovani, da so imena naših mest, trgov, vasi, gor, rek in potokov staroslovanskega izvora, molčati bi morali o svoji državni ustavi, zakonodajstvu itd.; kajti vse to spada v narodopis in v državno politiko. Morebiti misli proglas, da se naj samo učiteljstvo razpolitiči, potem bi ne smel rabiti izraza »šolstvo«, temveč »učiteljstvo«. Ker je ožji pojem »učiteljstvo« vendar zapopaden v širjem pojmu »šolstvo«, greši proglas v tej točki tudi proti učiteljstvu. Ako bi bil Radić in njegov posnemalec pisatelj proglasa rabil izraz »strankarsko razpolitičenje šolstva«, bi nam bilo takoj jasno, kaj oba mislita, a tudi ta izraz bi morali odločno odklanjati: kajti v šoli se nismo in se ne bodemo nikoli dotikali strankarske ali morebiti celo volilne politike ter obžalujemo, da sta se v Jugoslaviji za sedaj našli četudi samo dve osebi, Radić in pisatelj proglasa, ki čutita potrebo razpolitičenja šolstva, s tem ste nas javno obdolžili nečesa, česar nikdar zakrivili nismo in česar v slovenskem šolstvu sploh ni. Razpolitičenje torej tu ni potrebno, drugod pa bi bilo, kakor nas uči zgodovina, zelo škodljivo. (Dalje prih.)

* Opozarjamo na sklep org. eksekutive, da uredništvo ne prevzema prav v nobenem oziru odgovornosti za podpisane članke tudi ne vsebinsko, kar velja tudi za ta članek. **Uredn.**

Paberki iz načelnih borb.

Trditev: »Manj besedi, več dejanj!« Odgovor: Željo sami spodbijajo s trditvijo: »Deklaracija postane pravomočna šele s sklepom delegacije, nimate je še pravice uveljavljati v javnosti!«

Trditev: »Deklaracija je izrodek par boljševikov iz Mežiške doline!« Odgovor: Čestitam 11 predsednikom zelene gornje Slovenije!

Trditev: »Deklaracija je breznačelna, koritarska! — Znak duševnega uboštva!«

Odgovor: Glave doli, vi člani odsekov, gospodarskih, prosvetnih, stanovsko-političnih! Čemu tratite denar za »Prosveto«, »Omladino«?

Trditev: »Deklaracija je kapitulacija pred Slom. Zvezo.«

Odgovor: Besedilo deklaracije je moralo pač neprebavljeno preiti svojo naravno pot.

Trditev: »Za deklaracijo glasujejo samo bivši Slomškarji!«

Odgovor: In doslej smo ponosno trkali na število svojih članov in se nismo sramovali nikdar, tudi oni ne, ki smo jim molili ovsa, da so prestopili mejo.

Vi »stari«, ki doslej niste poznali prave smeri, učite se jē danes, spregledajte in vrnite se od okuženih. — »Krvna osveta«, »klin s klinom«, to je znak »kulture« 20. stoletja! To so bila stanovska gesla v preteklosti.

Trditev: »Ni davno, ko smo glasovali za bleiske resolucije!«

Odgovor: Tov. Rajšp na seji širjega sosveta govori: Kar je bilo pred 20., 15., 10., da pred 5. leti; to ne velja danes! Tega se zavedaj J.!

Trditev: »Bleiske resolucije so bile strogo svobodomselne, naperjene proti Slomškarjem!«

Odgovor: »Blejske resolucije« so bile odgovor »katehetskim resolucijam« in samo tem namenjene. Slomškarji so tedaj sami izključili duhovščino iz svojih vrst, ker so upali, da bomo mi trezneiši, dostopnejši. Čas nas je pa zavedel v stari tir.

Trditev: V »Tovarišu« se oglašajo samo malkontenti, ljudje, ki nikdar niso ničesar delali!«

Odgovor: Malkontent je, kdor obsoja slaba dejanja, in teh nas je veliko. Kdor še ni delal mora enkrat začeti, in če ni še doslej začel, mora biti krivda na njih, ki so mu branili.

Trditev: »Deklaraši« se pulite za »stolčke«!

Odgovor: To blato ni vredno niti pljunka. Moj stolček rezerviram najhujšemu protideklarašu.

Dovolj, gospoda je bratomornega boja! Iz ognja naj poleti zavest, da smo danes v državi SHS, doslej bratovsko in versko razkosani, da nam je treba »državno edinstvo« udejstviti, kar pa je možno le z medsebojno ljubavjo, ne pa z mečem v rokah.

Josip Lapajne.

V pojasnilo.

Nekateri »protideklaraši« niso izbirčni v sredstvih, ko nimajo stvarnih protiargumentov. — V novomeškem okraju se n. pr. širi glas, da je »Deklaracija« nesprejemljiva ..., ker sem se jaz ponudil oblastvu za pouk italijanščine na Rakeku«.

Ker je nekaj resnice na tem, ne morem odrekati tem »tovarišem« vohunskega talenta. Bolše nekaj kot nič!

Najraje bi s to konstatacijo končal. A ker vidim, da odločujejo osebnosti v tem našem »stvarnem« boju: Evo kaj je resnica:

V mesecu februarju leta 1925, se je na Rakeku izvedelo, da se Rakek razširi v mednarodno postajo. Posledica tega bi bila, da bi na Rakek prišlo okrog 60 laških rodbin laške banke in laški trgovci. Kakor imajo že sedaj rakovški trgovci v svoji službi vsaj enega nastavljenca, ki je zmožen laškega jezika, tako bi čas zahteval, da bi vsaka tvrdka pozneje bila naravnost primorana razumeti jezik tistih ljudi, ki tvorijo največji procent vseh odkupovalcev ali po domače: ki prineso največ denarja na Rakeku v našo državo. Zaradi tega so nekateri starši spoznali, da se odpira njihovim (slovenskim) otrokom lepa bodočnost, če bodo vsled znanja jezikov mogli konkurirati z bodočimi prosilci služb pri raznih tvrdkah na Rakeku. Prišli so in me prosili da bi njihove otroke v prostem času učil laški jezik.

Ker sem spoznal delikatnost te zahteve (otvoril bi bil lahko laški kurz privatno, ne da bi mi bilo treba iskati posebnega dovoljenja). In ker sem hotel svojo osebo skriti (danes vidim da je bilo to potrebno), sem dne 27. februarja 1926 naznanil to prošnjo staršev oblastvu, mu obrazložil vse argumente, ki govore za otvoritev kurza in prosil za navodila. Oblastvo je bilo proti kurzu in stvar je padla v vodo.

To je ves moj greh, da pa prihranim organizačni policiji trud, povem še to: da je kurz italijanščine na Rakeku iz gospodarskih ozirov potreben — trdim se danes in težko, da bi kedaj to mnenje izpremenil. V tem oziru naj nam služijo fašisti za vzgled, kateri se pridno uče slovenščine, da lažje izpodrivajo naše ljudi. To je zdrav in praktičen šovinizem.

In sedaj se vprašajmo, kaj je hotela naša policija z zgoraj navedeno trditvijo dokazati? Ali morda, da je moj nacionalizem boli slabe sorte? V tem oziru sem tako domišljav, da se klevetnikom ne bo posrečilo dokazati nasprotno. Ali hočete, da pričnemo odiozni boj dokazov in primer?

Še to: Nekateri protideklaraški bojevniki ne morejo razumeti, kako da se morejo ljudje nesebično boriti za »abstraktno« idejo in sklepajo po lastni mentaliteti: »Gotovo računajo na nadzorniške in podobne stolčke.« Tem odgovarjam:

Na čelu borbe za pravico in za ugled stanu, v prvih vrstah boja za »Deklaracijo«, stoje povečini ljudje, ki so jim bili v zadnjih letih ponujani razni »stolčki«, pa jih niso sprejeli.

Gg. protideklaranti storite i Vi tako — in naše vrste bodo čiste.

Josip Ribičič.

V obrambo na članek tov. Dostala v ‚Jutru‘.*

Popolno zadoščenje na podpisane in anonimne klevete v »Jutru«, ki so si podobne kot las lasu, mi je zadnja izjava in obsodba »Jutrovih« dopisov s strani članov ožjega sosveta, ki dobro poznajo moje delo in tudi vse razmere in dogodke v naši organizaciji od prej in v zadnjih dneh, da jih ni mogoče preslepiti z enakimi neistinitimi »šlagerji«, kakor jih prinaša »Jutro« proti moji osebi, in ki morajo zaleči le pri onih, ki nimajo točnih podatkov o razvoju zadeve in presojajo vse po vesteh političnega lista.

Soglasna odklonitev preklica Jelenčeve in Dostalove demisije temelji na argumentih in dejanjih v korist organizacije, ki so si jih člani ožjega sosveta pridobil na podlagi vpogleda na obe strani, brez vsekakega vpliva. In kakor so sodili člani ožjega sosveta, tako bo sodilo vse članstvo, ko dobi vpogled, kakor ga imajo člani ožjega sosveta v vso zadevo. Po zadnjem dogodku je bilo onemogočeno celo članom ožjega sosveta, ki so proti deklaraciji, vsako posredovalno delo.

Kako drže argumenti o zahrbtnosti in o tajnih sestankih v Mariboru ter druge klevete, se je prav dobro videlo na zborovanju ljubljanskega učiteljskega društva, ko sem bil izzvan od tov. Dostala, da sem zadevo pojasnil in ob navzočnosti tov. Jelenca in Dostala zavrnil vse očitke, na podlagi česar so pričeli potem njihovi pristaši uhajati od zborovanja in je bil končen njihov poraz 44 proti 7, vkljub temu, da so do zadnjega svojih zvestih spravili na zborovanje.

Od prvega početka naprej se je najprej anonimno, in šele sedaj s podpisom, sejalo razdor v naše vrste potom »Jutra« in se je vedoma in hotoma vso zadevo slikalo kot popolnoma osebno, dasi se »Tovarišu« ne more očitati ničesar v tem oziru.

Na oseben, maščevalen napad tov. Dostala v nedeljskem »Jutru« pa le sledeče:

Člani ožjega sosveta vedo, da se je komunike v članstvu glede odklonitve preklica Dostalove in Jelenčeve demisije sestavljal šele na seji ožjega sosveta brez vsakega prejšnjega koncepta ali dogovora in da sem se jaz celo branil sodelovati pri tem, da bi tako odpadel očitek vsake osebne osti.

Ni tudi res, da sta bila tov. Jelenc in Dostal **pozvana** od zagrebškega poverjeništva in centrale UJU, da prekličeta svojo demisijo (pozvana sta pa pač bila od »kluba demokratskih učiteljev«), zagrebško poverjeništvo je pa izrazilo le željo, da bi v to svrho stopilo v stik z ožjim in širjim sosvetom (a ne preko njih), medtem ko je Izvršni Odbor UJU v Beogradu vzel izpremembo v našem poverjeništvu na svoji seji na znanje. (Glej »Narodno Prosveto«)

Res je, da se je pov. tov. Gnus trudil zadevo zopet izravnati ter je v to svrho posredoval na obe strani, z njim se je trudil tudi tov. Rus; toda, kakor je na seji širjega sosveta vsako pomirjevalno besedo tov. Gnusa sproti ubi-

* Čitatelji naj oprosté, ker sem izzvan in sem primoran se braniti. Če izgleda zadeva več ali manj osebna, ni moja krivda. Kakršen napad, tak odgovor. Ker sem bil napaden kot urednik, mi menda tudi pripada prostor v listu.

jal tov. Dostal, ki je vlival olje na žrjavico, tako smatram tudi sedaj, da je on sokriv na popolnoma neparlamentarnem, proti določbam pravil, proti zakonu, kazniivemu dejanju, ki ga je hotel izvršiti tov. Jelenc nad menoj kot urednikom. Da ni bilo tov. Dostala, bi pomirjevalno in vplivno posredovanje tov. Gnusa doseglo drug uspeh, a Dostal je kuril na seji širjega sosveta in kuri po »Jutru« še naprej samo z osebnimi zadevami ter ustvarja zani »desolatne razmere v organizaciji«.

Glede poverila za intervencijo pri policijski direkciji, kot oblasti, ki ima čuvati postopek društev po pravilih (ako je preklic pravno sploh mogoč), naj bo tov. Dostal le brez skrbi, da se je izvršilo s poverilom poverjenika.

O diktatorjih govoriti pa bi bil čas prej, ko se je teroriziral ožji sosvet in se kratkomalo diktatorsko ni hotelo pripustiti razprave o premembi dnevnega reda seje širjega sosveta: o diktatorstvu bi se dalo govoriti na seji širjega sosveta, kjer se je hotelo s terorjem udušiti volio večine in o diktatorstvu bi se dalo govoriti prej, ko se je kljub sklepom ožjega sosveta odstavljalo z dnevnega reda ožjega sosveta zadeve, ki so v resnici napravile že doslej težko popravljivo in občutno škodo organizaciji. Ne more se pa govoriti o diktatorstvu danes, ko o najmanjši zadevi odloča eksekutiva in ožji sosvet.

Veseli me, da je tov. Dostal stopil vendar enkrat s polnim svojim imenom na dan, da se ne skriva več za osebo tov. Jelenca, ki jo je doslej vedno porival naprej, ker se je na podlagi starih Jelenčevih zaslug dalo bolje braniti položaj z njegovo osebo; toda tovariš Dostal in njegovi »Jutrovi« prijatelji naj vedo, da so oni krivi razdora in za nje desolatnih razmer v organizaciji, o čemer nikdar ne bi mogli govoriti, če bi po »Jutru« ne netili osebnega razdora in političnih strasti v naši organizaciji in bi ostali stvarni in ne osebni in strankarski.

Prepričan naj bo tov. Dostal in njegovi prijatelji, da obsojajo pisarjenje »Jutra« v tej zadevi vsi učitelji-demokrati- deklaraši, ki jih ni malo (a ostanejo radi tega izven organizacije ravno tako d o b r i d e m o k r a t i); prepričan pa naj bode tudi, da se bo organizacija dvignila visoko na podlagi nove smeri — ne trpi niti sedaj, ker gre vse v redu naprej — celo njen ugled je trpel prej bolj nego sedaj in bo zavladal popolen mir v organizaciji, ko bo gospod Dostal in njegovi prijatelji, nehal po »Jutru« sejati osebni razdor in osebne zdražbe.

Ne bojim se za organizacijo, ker intrige je ne bodo razbile, in sem prepričan, da se z menoj ne boje zanjo **resni** člani, ki se dobro zavedajo odločilne borbe za osamosvojitev našega stanu. Šli bomo preko intrig in kakor smo že pokazali v preteklosti trezno in resno delo v prid organizacije in našega stanu, tako bomo isto pospešili tem lažje v bodočnosti na novih temeljih.

Ožji sosvet deluje naprej in na podlagi tega posluje poverjeništvo. Tudi okrajna društva delujejo in bodo delovala naprej; če pa smo se malo dali pomudili pri obravnavi naše načelne smeri, kakor smo mislili, so bili temu krivi »Jutrovi« informatorji **»iz učiteljskih krogov«.**

Ivan Dimnik.

Deklaracija.

(Poročilo tov. Jos. Ambrožiča na zboru ljubljanskega učiteljskega društva dne 6. marca 1926.)

§ 1. Zadnje čase govori o Deklaraciji vse: učitelji in lajiki. Postala je že javna diskusija za organizirano in neorganizirano učiteljstvo, za prijatelje in nepriatelje učiteljstva. Vsak jo interpretira po svoje, kakor jo pač razume ali razumeti hoče. Obdeloval jo je tudi »U č i t. T o v« in moram reči, da zelo posrečeno. Škoda, da se v stanovskem glasilu niso oglašali njeni nasprotniki, da bi vsled razčiščenja pojmov pridobila Deklaracija tudi ostali del javnosti.

Kriza, katero je povzročila Deklaracija v članstvu samem in diskusija izven njega, ne izvira iz Deklaracije same, temveč je plod dolgotrajnega notranjega boja članov samih med seboj; kriza je revolucija, ki so jo izsilile razmere našega stanu v pretekli in polpretekli dobi.

Z našo žalostno preteklostjo je bila tesno združena vsakokratna doba avstr. vlad z vedno istimi tendencami. Cilj jim je bil Dunaj-Berlin, t. j. germanizacija in zatiranje avstrijskih Slovanov. V dosego teh smotrov so se posluževale vse dunajske vlade zlasti Rima, s pomočjo katerega so potem tlačile v našem primeru zlasti naš stan. Vsaka dunajska vlada je imela tedaj vedno enak namen: zato je zadostovalo za bivšo Z a v e z o avstr. jugoslov. učit. društev vedno eno in isto povdarjanje naše kulturnosti, naprednosti, narodnosti itd. Bila so to stalna njena gesla v boju proti stalnim sovražnikom učiteljskega stanu na severu in jugu.

Z likvidacijo monarhije je moralo učiteljstvo prelomiti tudi s staro, obrabljeno tradicijo, saj se je tujj vpliv na naše javno mnenje in posebno na naš stan naravnost zelo zmanjšal ter je vsled tega novega položaja iskala Zaveza novih naslovov in novih oblik. Želela je tudi nove vsebine, da bo zadostila novim razmeram. Imeli smo državne in pokrajinske skupščine, kongrese, zborovanja, enkete, sosvete, klube itd. Naslanjali smo se zdaj sem zdaj tja: ali ostala je samo forma, oblika, zunanjost, ker smo šli premalo v sé, da bi mogli najti samega sebe, svojo lastno vsebino. Vse delo učiteljskih predstavnikov je bilo doslej kronano z razočaranjem članstva v vseh učiteljskih organizacijah, ker so posamezniki mani iskali tovarišev in tovarišic, a več drugih. Služiti drugim ni dobro in prijetno. Vse te dobrote smo občutili na lastnem organizmu tako, da nam pretekla doba, še bolj pa naša polpreteklost sama daje ukaze in direktive, kakšni ne smemo biti več. Iz teh učiteljstvu nenaklonjenih razmer se je pojavila **Deklaracija** — dete časa. Glasovanje **za** ali **proti** Deklaraciji se ne tiče ene ali dveh oseb. Njen sprejem pomeni p r e l o m s preteklostjo ter p o g l o b i t e v v p r a š a n j a m e d s e b o i n e d u h o v n e p r e r o d i t v e c e l e g a s t a n u. Deklaracija je mejnik v zgodovini učiteljstva in začetek nove dobe, novega življenja.

S sprejetjem Deklaracije postanemo tudi formalno polnoletni, ker ne priznamo nobenega varuštva več nad našim stanom, postanemo borbeni, ker oživita v nas stanovska zavest in solidarnost. Čas zahteva od nas, da postanemo taki: kajti od leta 1 8 6 9., ko se je s šolskim zakonom porodil prvi učitelj, je preteklo do danes 57 let. Deklaracija je tedaj vsebina našega stanovskega prerojenja in najbrž za dolgo dobo let ne bo mogla v interesu učiteljskega stanu spremeniti svojega pravca prav nič.

Zelo dobro je pogodila Deklaracija načelnost stanovske politike v § 1. Odslej odpadejo vsaka razpravljanja o načelnih smereh, naj se izpreminjajo vlade kolikorkrat hočejo. Ali nista stalnost in neodvisnost učiteljstva prvi pogoj duhovne svobode? In ali nista svoboda in neodvisnost oznanjevalki **učiteljskih zbornic?** Ne moremo si misliti učiteljske zbornice, vsaj dotlej, dokler se nista sleherni naš tovariš in tovarišica osvobodila tradicij, ki so z neizprosno doslednostjo krivile našo hrbtenico, po kateri so p l e z a l i d r u g i n a v z g o r.

Sprejmimo in obdržimo vse, kar je stalnega ter zavrnimo naslonitev na druge. To so pridobitve za naš stan, ker rabimo miru, ne medsebojnih bojev, ki po nepotrebnem, na ukaz drugih razpaljajo naše strasti pod dojmi namišljenega varuha nad nami in našim stanom.

V Sloveniji imamo dve učiteljski organizaciji. Po mnenju obeh organizacij zadostuje e n a. Toda katera? Katera ima bodočnost? Kateri je usojena daljša doba življenja? Na vsa ta vprašanja si lahko damo odgovor, ako čitamo § 2. Deklaracije. Ena organizacija se prelije v drugo. Katera bode bolj povdarjala skupne stanovske interese, duhovne in pravne, tista absorbira tekmovalko, ceplienje sil pa je na škodo stanu. Organizacija, ki išče uspehov v javni konjunkturi, je zapisana neizprosni smrti. Nikakor nočem podcenjevati Slomškove zveze, ker ima za seboj močno politično stranko, vendar mislim, da bode tudi pri njenih članih zavladal duh stropnosti in se oprimejo gesla: Stan najprej, drugo šele potem. Ni dvoma, da vpliva Deklaracija na člane Slomškove zveze zelo in to je njen uspeh.

V § 2. ima Deklaracija v mislih UJU. Organizacijo hoče okrepiti s tem, da povdarja vse tiste interese, ki so skupni za stan dobro pripravljenemu učiteljstvu. Vsaka organizacija ima namen združevati posamezne člane, jim dajati obrambo in zaščito. Prava organizacija združuje; ne sme razdruževati, ker bi sicer zgrešila svoj namen, ali pa bi služila pod masko stanovske organizacije neodgovornim posameznikom. Odstraniti mora vzroke, ki odvračajo člane kakšnega stanu do zedinjenja in najti vsa sredstva, da se organizirajo doslej neorganizirani poedinci. Kdor se odreka tem zahtevam, hoče — da se izrazim nekoliko trivijalno — kastrirati b i s t v o i n g o n i l n o s i l o n a š i h moralnih, materijalnih in etičnih smotrov, katera tako natanko izraža Deklaracija.

§ 3. Deklaracija ne prizna poleg UJU nobene stanovske organizacije. Ustvariti hoče zato enotnost stanu tudi na zunaj. Razlikuje interesne in stanovske organizacije. Prva je materialistična; iz razrednega stališča bi ji lahko rekli slojna organizacija. Nima višjih ciljev, nego je samo zaščitnica konjunkturalnih pozvancev na škodo celote. Taka organizacija je vedno v bolestnem stanju kakor človek, kateri celo življenje boleha. Enkrat kaže buletin višjo, drugič nižjo temperaturo. Dolga bolezen, gotova smrt. Ista usoda bi doletela tudi našo učiteljsko organizacijo, ako se pravočasno ne oklene smernic in načrtov, ki nam jih Deklaracija programatično določuje za stanovsko organizacijo.

Kar se tiče majorizacije članstva v § 3., točka 5, mislim, da se mora manjšina ukloniti večini, da varuje s tem princip moderne d e m o k r a c i j e in iz nje izvirajočega parlamentarizma. Po mojem mnenju ne morejo priti člani UJU pri obravnavanju vzgojno - prosvetnih vprašanj v načelne konflikte s svojim svetovnim nazorom, ker presegajo taka vprašanja delokrog stanovske organizacije ter so za rešitev takih važnih vprašanj merodajna tla parlamentov. Takih problemov ne bomo v organizaciji nikdar rešili in bilo bi brezplodno izgubljati čas, ker nobena stanovska organizacija ne temelji na znanstvenem raziskavanju.

§ 4. Deklaracija ponavlja zgodovino slovenskega učiteljstva in njegovo trnjevo pot. Zgodovina našega stanu celih 57 let nam kaže, da je razvoj človeške družbe zavrgel slabe bojne metode in starodavne tradicije in da mora iskati stan rešitve in lepše bodočnosti v vsestranski neodvisnosti na desno in levo.

§ 5. Organizacija je večkrat v položaju v težkih in za stan neugodnih časih apelirati na disciplino svojih članov; zato je treba članstvo vzgajati. Toda dejanja zadnjih let in dni govore, da so lepe besede o tovarištvu, požrtvovalnosti, o podrejenosti osebnih interesov koristim celote itd. zelo na mestu za interesno organizacijo brez stanovskega zanosa in brez tovariške iskrenosti. Dokler organizacija ne okrepi in utrdi m o r a l e v članstvu, toliko časa ne more apelirati na kolegialnost in disciplino. Oddaja različnih razpisanih mest nam jasno dokazuje, da nam je manjkalo poleg stanovske discipline tudi morale.

§ 6. Deklaracija je širokogrudna dovoli, da ne utesnjuje našega političnega udejstvovanja. Noče obleči učiteljstva v enotno uniformo ter pušča razvoju posameznikov njihovo individualnost in je širokogrudnejša nego bi bila vsaka še tako razbrzdana politična organizacija članov kakšnega stanu. V to svrho postavlja Deklaracija v § 7. stranke v službo našega stanu, kar je bilo doslej ravno narobe. Nobena politična skupina ne more z udejstvovanjem Deklaracije ničesar izgubiti na članstvu iz vrst učiteljstva, ako bodo stranke svoje moralno in materijalno naziranje usmerile in udejstvovale v pravcu učiteljske Deklaracije. Nasprotno interes razmaha stranke bode zahteval visoko dvigati svarilen glas vsem nasprotnikom učiteljstva, ako bi kdo hotel ubijati enotnost stanu, od katerega pričakuje vsa domovina etične in moralne vzgoje.

§ 8. Vse je minljivo! Izgine režim in pride novi. Vse se preživi ter zopet prenavlja in ponavlja. Usodo celega stanu vezati na minljivost vsakdanjih tekočih dogodkov, pomeni dati organizaciji začasno pravico do obstoja. Učiteljstvo ostane, ker hoče biti del naroda in narod živi večno. Moremo biti kot stan del narodne individualnosti. Vse stranke se pa morajo prilagoditi razmeram naroda, med tem ko se posameznik lahko prilagodi razmeram stranke. Iz tega pozorišča gleimo na učiteljsko celoto, to je na stan, da bomo po poti, ki nam jo kaže Deklaracija, vtisnili narodu potom vzgoje in pouka pečat kulturne samostojnosti in gospodarske neodvisnosti.

§ 9., 10., 11. Učiteljstvo je po vsej domovini postavljeno pred veliko preizkušnjo. Deklaracija mu je dala samo glavne obrise velike (ne domače) narodne, kulturne in prosvetne naloge. Podroben načrt mora izdelati učiteljstvo samo ter ga predlagati v pregled in potrdilo delegaciji in tudi javnemu mnenju. Ni morda Deklaracija v vsaki besedi točna: dodati bi ji bilo treba v tem slučaju samo kaj nebistvenega, ali Deklaracija pomeni odslej bistvo našega stanu in preko nje ne more iti učiteljstvo nikdar več. Naj bi bila danes ali jutri zavrnjena, toda zavratne javne sile in vsakdanje potrebe našega stanu jo bodo zopet obudile k življenju. Pregovor pravi: Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri. Čas beži hitro in ž njim hitimo in korakajmo tudi učitelji, sicer nam lastna usoda zamori duha! Verujem v duševno moč in našo silo, verujem v bodočnost Deklaracije in učiteljskega stanu. S to vero naprej in zmaga bo naša!

Splošne vesti.

— **Kako močna mora postati naša organizacija?** Moč organizacije mora bazirati v prvi vrsti na članstvu samem in na **zdravi** disciplini, ki se ji bo moral brezpogojno kloniti vsak član, ko bo za to primerno vzgojen. V članih je treba vzbuditi čut in zavest, da bodo od te **zdrave** discipline imeli v prvi vrsti sami korist. Na podlagi te zdrave discipline bo pa tudi organizacija postala tako močna, da preko nje ne bodo mogli iti na dnevni red, posebno pa ne bodo mogle politične stranke uganjati protizakonitosti in persekucij v personalnih vprašanjih. Dogodil se je n. pr. slučaj, da je bil nadzornik upokojen z nepolnimi službenimi leti in je prišel na njegovo mesto brez obvestila organiziran tovariš. Nadzorniku se ni navedlo deliktov radi katerih se ga je upokojilo in brezdvomno je za slučajem kako strankarsko osebno maščevalno ozadje in izrabljanje politične konjunkture. Dolžnost organizacije z **zdravo** disciplino v takem slučaju je, **prisiliti dotičnega organiziranega tovariša, ki ga misli stranka postaviti na nadzornikovo mesto, da odločno odbije strankino ponudbo in ščiti v vsakem slučaju disciplino organizacije.** Na ta način bi se utrjevala stanovska morala med članstvom. Na ta način bi se tudi nehalo izrabljanje učiteljstva za preganjanja od političnih strank. Seveda je predpogoj temu izvedba **stanovskega edinstva** in neodvisnost organizacije od političnih strank, da bo lahko nastopila po potrebi proti vsem strankam in vsem režimom. Taka sindikalna organizacija učiteljstva mora biti naš ideal in to je tudi smoter nove smeri, da ji ustvari temelje, na katerih si bomo lahko stvorili organizacijo na sindikalni podlagi, s katero se ne bo mogla igrati nobena političnih strank.

— **Proti čemu se bori sindikat.** Sindikat se bori v prvi vrsti proti temu, da lastni tovariši ne delujejo proti stanovskim tovarišem. S tem se stan na znotraj utrjuje sam in postane sčasoma močna nepremagljiva celota, ki sama odbija vsako partizanstvo, ki ga stranke poizkušajo zanesti v stan.

— **Tudi činovniški Savez** je na zadnji izredni skupščini razpravljal o tem, da bi se organiziral popolnoma na sindikalni podlagi. Sindikalna podlaga organizacije je tudi edino sredstvo, ki je v stanu pobiti partizanstvo in korupcijo.

— **Delo našega poverjeništva po Deklaraciji.** Po deklaraciji deluje naše poverjeništvo redno in nemoteno naprej. Vse vloge okrajnih društev in poedincev se rešujejo sproti. Poverjeništvo sestavlja kataster šol, ki je bil nujno potreben. Članski izkazi so domalega že urejeni in tudi naslovi za liste preurejeni. Pravno obrambni odsek rešuje posamezne vloge.

Podpirajte prosvetni sklad!

ARGUS je naš najboljši informacijski zavod
ARGUS ima v vseh mestih svoje poverjenike
ARGUS daje informacije o vsem, zlasti pa o finančnem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnikov
ARGUS-ove informacije so vsikdar točne izčrpne in hitre
ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ul. II. Beograd
ARGUS-ov telefon je 6-25, a brzojavni naslov Argus

s katerimi so se člani obrnili na poverjeništvo. Okrajna društva so prejela od poverjeništva v razpravo deklaracijo in spremembo pravil, o čemer zbira poverjeništvo materijal in ga urejuje za skupščino. Knjižničar centralne knjižnice urejuje knjižnico poverjeništva in sortira knjige ter ustvarja knjižnico za bazo narodnih ljudskih knjižnic, ki jih bo pričelo poverjeništvo ustanavljati predvsem na obmejnih šolah. Odsek je potom poverjeništva napravil posebno vlogo na prosvetno odd. zaradi preureditve šolarskih knjižnic. Enako je na povabilo prosvetne uprave oddalo poverjeništvo predlog za namestilno in disciplinarno komisijo. V sejah ožjega sosveta so se obravnavale vse tekoče zadeve. Seje eksekutive se vrše skoro tedensko in se na njih razpravlja o predsedstvenih, tajniških, blagajniških in uredniških zadevah. Predvsem posvečajo člani svojo pozornost ureditvi gospodarskega stanja poverjeništva in preureditvi gospodarstva. Vkljub vznemirljivim razmeram je poslovanje poverjeništva povsem redno in normalno.

— **Kataster šol.** Ker nismo stavili v zadnji okrožnici nobenega termina za predložitev katastra, prosimo tem potom vsa ona okrajna društva, ki ga doslej še niso vrnila izpolnjenega, da to store vsaj do konca marca t. l. — **Poverjeništvo UJU Ljubljana.**

— **Učiteljsko društvo za kočevski okraj.** Ponovno opozarjamo članstvo, da se radi važnosti dnevnega reda vsi udeleže rednega občnega zbora društva, ki bo v soboto, dne 20. marca t. l. ob 10. uri dopoldne na deški osnovni šoli v Kočevju. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Izjava o deklaraciji. 3. Občni zbor z običajnim dnevnim redom. Popoldne istotam razstava čipk — državnega zavoda za žensko obrt v Ljubljani — s predavanjem g. ravnatelja B. Račiča: Čipkarstvo v naši domovini kot domača obrt. Čipke bodo tudi na prodaj in je za državne nameščence 20% popusta.

— **Preložitev učiteljskega koncerta.** Vsled obolelosti našega pevovodje gosp. prof. Kumarja, je bilo treba preložiti koncerta od 20. in 21. t. m. **na 10. in 11. april t. l.** Upoštevajte tovariši to spremembo. O priliki zadnjega tečaja je obiskala deputacija zbora v postelji prikletnjenega g. Srečka, kateri je odločno izjavil da ostane naš živ ali mrtev!... Zbor bo vodil tudi potem, ko bo v Zagrebu pevovodja »Kola«. Ker je Srečko z nami, naj bo prepričan, da ostanemo i mi njegovi! Želimo mu skorajšnjega okrevanja! — **Sežun.**

— **Razpis učiteljskih služb.** Na osn. šolah v mariborski oblasti so se še naknadno razpisale stalne službe. Prošnje je treba vložiti do 10. aprila 1926. Podrobnosti glej v »Uradnem listu«. — Prosvetni inspektor: Pollanec.

— **Klevetnikom.** V Ljubljani in v radovljiškem okraju širijo nekateri vesti, da se borim za deklaracijo le zato, ker hočem zasesti Ganglov in Jelenčev stolček. Dotična dva gospoda pozivam, naj mi dokažeta to svojo trditev ter da jenjata s svojim obrekovanjem. Taka sredstva so podla in sramotna. Nikdar nisem imel ambicij na upravna mesta: pobija se na prva kleveta že s tem, ker mesta oblastnega nadzornika ne more zasesti, kdor ni bil sreski nadzornik in tudi ta ne bo s tem niti za dinar na boljšem ker mora po činovniškem zakonu imeti fakultetno izobrazbo, če hoče priti v prvo kategorijo. Kleveta torej ni le zlobna, temveč tudi smešna! Za poverjeniško mesto sem pa še pred deklaracijo vsakomur, ki mi je isto omenjal izjavil, da bi ga ne sprejel pod nobenim pogojem in imam doveli prič na razpolago, da ovržem nasprotno trditev. Na tem tudi vztrajam. Gospodje, poslužujte se poštenih sredstev! **Ivan Dimnik.**

— **Slovenskemu učiteljstvu!** Četrtič se obrača na vas Jugoslovenska Matica s prošnjo, da prevzamete v svoje vešče roke zbiranje »piruhov« za naše neodrešene brate. Dosedanji uspehi te akcije so plod vašega požrtvovalnega dela in najboljši dokaz, kako je slovenskemu učiteljstvu na srcu dobrobit tistega dela našega naroda, ki — u usoda ni naklonila združitve z Jugoslavijo. Za to vaše delo vam Jugoslovenska Matica izreka toplo zahvalo. Da prinesemo več raznoličnosti v to našo akcijo, smo sklenili, da bomo letos poleg skupne priznanice nagradili najpridnejše mlade nabiralce s slikami, ki se bodo lahko dejale v okvir in služile kot okrasek domov. Vsak, ki prinese vsaj dva piruha, dobi po izbiri eno izmed slik po razglednicah, katerih vzorce vam prilagamo. Zbirka piruhov naj se zaključi o Veliki noči. Ob nakazilu vsote nam sporočite število in vrsto slik, ki se vam z obratno pošto dopošljejo. Na ta način upamo v mladini dvigniti zanimanje za to akcijo in tako doseči večji uspeh. — **Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.**

— **Ob priliki poseta šole za slepce v Kočevju** je daroval g. prosvetni inšpektor dr. Lončar 100 Din za šolsko deco, za kar se mu v imenu najbednejših med bednimi zahvaljuje šolski upraviteljstvo.

— **Za novo smer** se je izreklo svetolenartsko društvo z zahtevo, da pridejo na vodilna mesta osebe, ki bodo znale smer, katero zasleduje deklaracija tudi udejstviti in jo privesti do končne zmage naše stanovske politike.

— **Ideja stanovskega edinstva zmaguje. Šoštanjsko učiteljsko društvo** je soglasno sklenilo to-le: Učiteljsko društvo za šoštanjski okraj stoji na stališču, da rabimo eno samo enotno stanovsko organizacijo za vse učiteljstvo v državi ki izključuje obstoj vsake druge stanovske organizacije **ter smatra Deklaracijo kot nujno konsekvenco tega svojega stališča.**

— **Velika zmota je, če kdo govori o čl. 2. pravil UJU** in s tem utemeljuje nepolitičnost naše organizacije v preteklosti. Vsakomur je jasno, da se gre za **izvajanje** te smeri, ki je označena v pravilih. V tem se je grešilo in proti temu se bori deklaracija, kar je tudi v uvodu deklaracije povedano, da na papirju je bilo vse v redu a v praksi narobe.

— **Kam se pa naslanjajo** meščanskošolski učitelji, srednješolski profesorji in univerzitetni profesorji in kam druge strokovne organizacije bi vprašali vse one, ki tako strastno zagovarjajo, da se moramo nekam naslanjati in nasloniti, ker smo najbrže preslabi, da bi lahko sami stali na nogah ter bi bili sami sposobni za kako kulturno delo. Če smo sposobni delati k čemur nas drugi silijo, bomo sposobni tudi za ono kulturno delo, ki si ga bomo sami začrtali.

Tvrdka F. Meršol nasl., zaloga ženskih ročnih del se nahaja sedaj Wolfova ulica 5. — Glej inserat.

— **Usposobljenostne preizkušnje** za osnovne šole se prično na državnem moškem učiteljišču v Ljubljani dne 30. aprila 1926 ob 8. uri zjutraj. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji se naj predlože po šolskem vodstvu pravočasno sreskemu nadzorniku, da bodo najpozneje do dne 20. aprila v rokah izpraševalne komisije. Kdor bi ne bil pripuščen se bo pravočasno obvestil. Posebna vabila k izpitom se ne bodo pošiljala. — Državna izpraševalna komisija za osnovne in njim sorodne šole v Ljubljani.

— **Ali so res razmere v naši organizaciji tako desolatne?** To govori samo onih par ljudi, ki hočejo z »Jutrom« jemati ugled naši organizaciji in neprestano hujskajo z osebnostmi. Gotovo je da je pri vsakem prevratu nekaj krize ki je pa vedno bolj opasna za staro, kot novo strujo. Po tej krizi bo izšla naša organizacija pomlajena in osvežena iz boja. Zdrava smer bo zmagala, to je gotovo, kakor je tudi gotovo **da vsaki novi stvari en del članstva že iz konzervativnosti oponira.** Za trezno mislečega člana in za člana, ki gleda malo v bodočnost, niso te razmere ne desolatne in ne kritične, temveč — naraven razvoj. Torej nič bojazni!

— **Naročnikom »Zvončka«.** Doznali smo, da se na društvenih zborovanjih pritožujejo naši člani nad neredom v upravi »Zvončka«. Na splošne, pavšalne pritožbe se ne moremo ozirati, zato prosimo vse prizadete, da naj javijo nemudoma vse posamezne slučaje nedostatkov. Poslužite se v to svrho dopisnic ki smo Vam jih poslali. Napravili bomo takoj red, samo da izvemo za napake!

Uprava.

— **Ali res teče Drava že od pamtiveka tako kakor danes?** Vsi vemo, da ne! Še več: Vemo tudi, da si pridobiva moči od potokov in bi se brez njih posušila. V tem se da naša organizacija res primerjati z Dravo. In tudi z novo smerjo! Kaiti nekateri oboževatelji Drave so še danes mnenja, da jim pritokov ni treba, drugi pa, ki se jim oči odpirajo, so spoznali, da je vsa bodočnost in moč Drave odvisna od pritokov! Dravo lahko zavijemo na Sušak, če hočemo in jl strugo razširimo do Maribora, da bi se lahko vsak dopisnik našega lista udobno peljal v Beograd. A le, če ji vode ne zmanjka! In nam manjka vode vode! In še posebej: čiste vode.

Centralna knjižnica UJU

Za našo pedagoško knjižnico.

Centralna knjižnica UJU poverjeništvo Ljubljana, bivša Zavezina knjižnica je nastala iz zgoli darovanih knjig. Osnovana je bila že tedaj, ko se je Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani preosnovalo v Deželno in je isto ponudilo brezplačno svojo knjižnico Zavezi. Od tedaj se je izpopolnjevala knjižnica z darovanimi knjigami požrtvovalnih tovarišev.

V zadnjih letih pa je izpopolnjevanje popolnoma prenehalo in zato se je sklenilo na pokrajinski skupščini v Šoštanju, da se nastavi knjižničarja, ki naj bi uredil in skušal izpopolnjevati knjižnico, ki je res velike zgodovinske važnosti za razvoj slovenskega šolstva.

Da pridobim knjižnici kolikor mogoče več knjig, a v prvi vrsti starih šolskih ter pedagoških del raznih vrst, naprošam vse tovariše in tovarišice, ki imajo kake knjige in jih ne rabijo, da jih darujejo knjižnici.

Vse knjige, bodisi beletristične ali znanstvene, so za knjižnico dobrodošle. Če pa ima kdo kake stareše slovenske šolske ali pedagoške knjige, naj nam jih daruje, ker te so za knjižnico posebne važnosti.

Vse tovariše in tovarišice, ki poseduje svoje knjižnice, posebno pa one, ki jim ležijo knjige morda pod streho, naprošam, da darujejo Centralni knjižnici nekaj knjig.

Mnogo del je v knjižnici nepopolnih, zato naprošam tovariše in tovarišice, pregleite svoje knjižnice, morda najdete med svojimi knjigami one, ki manjkajo knjižnici.

Nepopolne so v knjižnici »Novice«. Manjkajo nam letniki 1843. do 1846., 1851., 1852., 1860., 1862., 1864., 1866., 1867., 1870., 1872., 1874. do 1882., 1884., 1886., 1890., 1892. do 1903.

»Zvonček« manjka II., XV. in XXIII. letnik.

»Letopisa« Slovenske Matice manjkajo letniki 1868., 1869., 1895., 1806., 1906., 1907., 1908., 1909. in od 1913. dalje.

V izpopolnitev »Popotnika« so potrebni letniki 1880., 1882., 1884., 1916, 1917, 1918., 1821., 1923., 1924.

»Pedagoški letopis« manjka od 1. do 7. letnika in od 17. letnika dalje.

Imena darovateljev knjig bodo stalno priobčena v »Učiteljskem Tovarišu«.

Knjižničar.

—knjiž. **Slovenska Matica v Ljubljani** je darovala centralni knjižnici UJU poverjeništvo Ljubljana sledeče knjige: Mencinger: Izbrani spisi, Zabavna knjižnica XXIV. zvezek Vojvodina Koroška I. in II. zvezek, Zbornik Matice Slovenske II., III., IV., V., VI., X., XI., XII., XIII. in XIV. zvezek, Letopis Matice Slovenske 1900., 1901., 1902., 1903., 1911. in 1912., Slovenske narodne pesmi: V., VI., VII., VIII., XIII., XIV., XV. in XVI. Dr. Ilešič: Slovanski spomini in jubileji, Smotra Jugoslovanskih kulturnih društev. Dr. Osvald: Smernice novega življenja. Dr. I. Lah: Začetki Slovenske Matice in Češka antologija. Lermontov Junak našega časa, Pavel Golja: Večerna pesmarica in Pesmi o zlatolaskah. Dr. Lončar: Politično življenje Slovencev. Knezova knjižnica XVI., XXI. in XXII. zvezek. Hrvatska knjižnica IV. in V. zvezek. Iskrena hvala!

Učiteljski pevski zbor.

—pev. **Naša organizacija in zbor.** Ker je načelstvo organizacije pokazalo že doslej in upamo, hoče tudi v bodoče, precejšnje razumevanje za težnje zbora, naj bo prepričano vse učiteljstvo, da se v prihodnje oddolžimo s koncertom v prid naših skupnih dobrodelnih ustanov, v prvi vrsti seveda konvikta. Tega ravno zbor zelo pogreša, kadar prihajajo njegovi člani k skušnjam v Ljubljano in morajo biti navezani na tuje gostoljubje, največkrat pa na mučno seganje v lastni žep.. — **Andro Sežun.**

—pev. **Agitacija.** Prihodnje dni razpošljemo posameznikom v večjih krajih (v prvi vrsti pevcem) koncertne plakate. Nalepite jih na vidnih krajih. Najbolje na je da ste živa reklama vi sami.

Sežun.

Naša gospodarska organizacija.

—g **Učiteljska Samopomoč.** Dne 4. marca 1926 je umrl član Ernest Cigoj, profesor v Ljubljani: to je 110. smrtni slučaj. Dediči so prejeli na posmrtnini **9215 Din.** Člani prejmejo položnice koncem marca t. l. s skupnim zneskom za 109. (Antonija Dedič, Bočna), 110. (Ernest Cigoj, Ljubljana) in za morebitne nadaljne smrtne slučaje v mesecu marcu. — Društvena uprava prosi vse, ki so s plačili zaostali, da poravnajo zaostanke še v teh dneh. Za samo zadnja dva smrtna slučaja se je izplačalo dedičem **čez 18.000 Din.** — Opozarjamo tudi vse one priglašence, ki še niso poravnali sprejemnih pristojbin da store to takoj. Brez teh nakazil se nikogar ne vpiše v člansko knjigo, za njimi ne morejo njih dediči prejeti kakih posmrtnin. — Učit. Samopomoč se lepo razvija. Danes ima 1868 članov. **Posmrtnina znaša 9340 Din.**

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= DRUŠTVO SLOVENSKIH UČITELJIC bo zborovalo v petek, dne 2. aprila t. l. ob pol 10. uri na I. dekliški šoli pri Sv. Jakobu. Na dnevnem redu je razgovor o načrtu ženskih ročnih del in razgovor o ustanovitvi »Doma učiteljic«, oziroma splošnega »Ženskega doma«.

= UČITELJSKO DRUŠTVO ZA SVETOLENARTSKI OKRAJ ima zborovanje v sredo, dne 24. marca t. l. ob 10. uri na osnovni šoli v Sv. Trojici v Slov. goricah. Dnevni red: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo o mednarodni pedagoški konferenci v Heidelbergu — poroča tov. Osterc, meščanskošolski učiteli iz Maribora. 4. Poročilo o spremembi pravil UJU. 5. Slučajnosti in predlogi. Stanovska dolžnost je polnoštevilna udeležba! — Odbor.

Poverjeništvo Ljubljana.

Učiteljski pravnik.

—§ **Premestitev učiteljstva po 2 letih službovanja.** Na zadevno vprašanje Vas opozarjamo na čl. 71. čin. zakona, ki pravi: »Uslužbenec se ne sme premestiti iz kraja v kraj, preden mineta dve leti službe v kraju, iz katerega se premešča.« (Ako je bil uslužbenec premeščen na lastno prošnjo in mu niso bili izplačani selitveni stroški, ne velja zanj ta določba. Pri učiteljstvu je pa še sporno, ali je smatrati po razpisu dobljeno službo kot na lastno prošnjo ali ne).

Listnica uredništva.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu **Dopisnike prosimo**, da posebno dalljših dopisov ne prinašajo šele v torek zvečer ali sredo, ker dela to tehnične ovire pri listu.

—lu **Glasom sklepa torkove seje eksekutive** uredništvo odslej ne bo objavljalo odlomkov, ako dopisnik ne pošlje celotnega rokopisa. Prosimo torej vse one ki so doposlali le delne rokopise, da pošljejo takoj celoten rokopis. (Predlog je izšel izven uredništva in brez iniciative istega.)

—lu **Glasom sklepa torkove seje eksekutive** se s prihodnjo številko ne bodo objavljale brez podpisa tudi notice, ki govore o deklaraciji.

—lu **Dopisnike prosimo** naj se omeje z debato o deklaraciji posebno pa je bilo že dovolj debate ter bo treba misliti, da spravimo tudi drugo gradivo v list. Vsakdo naj odjenja malo, pa bo uredništvu mogoče ustreči tozadevni želji mnogih članov.

MODNA TRGOVINA

F. MERŠOL

nasl. se nahaja

SEDAJ V WOLFOVI ULICI ŠTEV. 5.

Priporoča svojo bogato zalogo ženskih ročnih del, vseh vrst volne, svile in bombaža. — Predtiskanje ročnih del! — MODNO IN KRATKO BLAGO! — Velika zaloga čipk, rokavic, nogavic in pletenin za dame, gospode in otroke!

* USTANOVLJENO LETA 1887. *

Glavni in odgovorni urednik Ivan Dimnik v Ljubljani. Izdajatelj: UJU — poverjeništvo Ljubljana, odgovarja Ivan Dimnik v Ljubljani.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani; zanjo odgovarja France Štrukelj v Ljubljani.